

Жал за цензуром или писмо једне "очајне" установе

Пише: Стефан Каргановић
среда, 30 новембар 2011 16:45

У писму под датумом од 24. новембра 2011, Нерма Јелачић, портпарол Међународног кривичног суда за бившу Југославију (МКТБЈ), упућеном госпођи Еви Хамилтон, главном уреднику Шведске државне телевизије (СВТ), [налази се низ захтева и приговора на рачун недавне одлуке СВТ да прикаже норвешки документарцац „Сребреница: издани град“](#) . Следи неколико

најдискутибилнијих тачака из тог писма:

[1] Писмо Јелачићеве, с. 3, наведени пример (б): *„Докази са ексхумација које је претресно веће у предмету Крстић размотрило показују да већина жртава није погинула у борби него у масовним егзекуцијама. У масовним гробницама које су до сада биле ексхумиране, истражитељи Трибунала су пронашли 448 повеза за очи у близини тела жртава, као и 423 комада тканине, жице или канапа што је било коришћено да се жртвама завежу руке. Људи који су имали повезе на очима и чије руке су биле везане иза леђа очигледно да нису настрадали у борби.“* (Референца: пар. 75, првостепене пресуде у предмету Крстић.)

Међутим, такав приказ доказног материјала очигледно је намештен да би се створио лажан утисак да су у најмању руку 423 појединца са повезима + 448 са лигатурама, што укупно чини 871, у Сребреници морало бити стрељано. У изворној пресуди генералу Крстићу, у параграфу 75, начин како је текст написан наводи на истоветан погрешан утисак. Међутим, ми смо прочитали не само пресуду МКТБЈ, већ такође и аутопсијске извештаје на којима се та пресуда темељи. На основу увида у те списе, произилази да се већина случајева повеза и лигатура заправо преклапа, односно да већина највероватније стрељаних лица у овој категорији истовремено има и повезе и лигатуре. Укупан број тих лица је 442, не 448. Ово је један од примера варљивих метода којима се Трибунал служи са циљем да повећа број особа за које би се ван сваке сумње могло

Жал за цензуром или писмо једне "очајне" установе

Пише: Стефан Каргановић
среда, 30 новембар 2011 16:45

рећи да су били заробљени па затим стрељани.

[2] Писмо Јелачићеве, с. 4: *„Докази са ексхумација које је претресно веће разматрало у предмету Крстић показују да већина жртава није страдала у борби него у масовним стрељањима.“*

Ова тврдња се затим повезује са исказом вештака Тужилаштва, Дина Менинга, на суђењу генералу Крстићу:

„Тужилаштво се такође позива и на форензичке доказе који упућују на то да је огромна већина жртава које се налазе у гробницама, за које се може утврдити узрок смрти, била убијена пушчаним мецима.“ (Сведочење Д. Менинга, суђење Крстићу, Транскрипт с. 3565)

Међутим, насупрот тврдњама госпођице Јелачић, првостепено веће у предмету Крстић уопште се није бавило масом доказа да је знатан број погибија у вези са Сребреницом у јулу 1995. био проузрокован борбеним дејствима у којима је учествовала колона 28. Дивизије Армије БиХ током пробоја из Сребренице према Тузли. Једини помен у пресуди у вези са тиме налази се у пар. 77, и он је врло летимичан:

„Првостепено Веће не може да искључи могућност да је један проценат прегледаних тела у гробницама припадао људима који јесу били убијени у борби. Међутим, у целини форензички докази које је Тужилаштво предочило уклапају се у исказе сведока који су се појавили пред овим Већем и који су посведочили о масовним погубљењима хиљада муслиманских мушкараца...“

Једва би се могло рећи да ово представља доказ свестраног проучавања форензичког материјала. Погубљења и погибија током борбе потпуно су различите ствари и зато сведочења о „масовним погубљењима хиљада“, чак и да су поуздана, не могу се користити да минимизују или пониште значај чињенице да је знатан број такође настрадао у оквиру легитимних борбених дејстава. Докази за то налазе се у форензичком досијеу са аутопсијским извештајима које су припремили стручњаци Тужилаштва. Ти извештаји показују да у укупно 627 аутопсијских извештаја образаца рањавања (шрапнел, фрагмент mine, високобрзински пројектил, итд.) конзистентан је

Пише: Стефан Каргановић
среда, 30 новембар 2011 16:45

само са смрћу током борбених дејстава, што није занемарљив број. Заправо, од 1.919 комплета левих и десних бутних костију у масовним гробницама везаним за Сребреницу (што указује да се у тим гробницама налази приближно толико особа које су страдале од разних узрока) смрт од метка, што би указивало на могућност стрељања, појављује се у 505 случајева. Према томе, уколико форензички материјал упућује на било какав закључак о релативном односу броја настрадалих у борбеним дејствима и броја стрељаних, тај закључак би морао да гласи да су те цифре врло упоредиве. При томе, треба имати у виду да се ти подаци налазе у аутопсијским извештајима које су између 1996. и 2001. године припремили форензички стручњаци који су радили за Тужилаштво Хашког трибунала. Да би се стекла јасна слика о овим доказима, требало би још додати и то да од 3568 аутопсијских „случајева“ у том досијеу, 1583 (или 44,4 одсто) састоји се не од тела него од само по неколико костију, на основу чега се не могу доносити никакви значајни форензички закључци у вези са начином и временом смрти. Штавише, у 92,4 одсто случајева у овој последњој категорији форензички стручњаци Тужилаштва сами су у својим извештајима навели да је узрок смрти „немогуће утврдити“.

И у вези са овим специфичним питањима, писмо Нерме Јелачић опет ништа не разјашњава већ, напротив, ствара димну завесу која прикрива несигурне темеље на којима судске пресуде, на које се она позива, почивају.

[3] Писмо Јелачићеве, с. 2, наведени пример (ц): *„У процесима одржаним пред Трибуналом доказано је ван сваке разборите сумње да је Сребреница била испланирана операција убијања, а не освета неурачунљивих војника међу босанским Србима. ..У предмету Крстић, претресно Веће је размотрило мноштво доказа који показују да је војска босанских Срба између 11. и 19. јула 1995. мобилисала ресурсе са циљем да заробљене босанске Муслимане побије.“*

Међутим, насупрот тврдњама Нерме Јелачић, да из пресуда МКТБЈ произилази да је „доказано ван сваке разборите сумње да је Сребреница била испланирана операција убијања“, не само да постојање таквог плана пред судом никада није било доказано већ је, у немогућности да се позове на такав план, другостепено веће у предмету Крстић навело да „постојање плана или политике уопште не представља правни елемент злочина [геноцида].“ (Другостепена пресуда у Крстићу, пар. 225) Ако су се радње, за које се каже да представљају геноцид, догодиле случајно, а не плански, шта је основ за извођење специјалне намере, *dolus specialis*

, да се циљна група у потпуности или једним делом уништи? Али битно је да Јелачићева, опет, погрешно представља пресуду на коју се позива. МКТБЈ никада није пресудио да је постојала „испланирана операција убијања,“ већ је такав закључак донео индуктивно. (Видети пар. 26, другостепена пресуда у предмету Крстић)

Пише: Стефан Каргановић
среда, 30 новембар 2011 16:45

. Самим тим, пошто ни Веће не може свој закључак да поткрепи директним доказима по својој природи тај закључак је контроверзан и представља легитимну тему за јавну расправу.

Аргументе Нерме Јелачић такође побија и сведочење Ричарда Батлера, дугогодишњег војног вештака Тужилаштва МКТБЈ, који је сведочио у бројним суђењима у вези са Сребреницом. Недавно, 23. марта 2010. он је сведочио у предмету Пелемиш и Перић пред Државним судом Босне и Херцеговине [предмет X-KR-08/602]. У свом наступу на том суђењу, Батлер је изишао са неколико тврдњи које чине претпоставку о постојању геноцидне намере од пре пада Сребренице 11. јула 1995. крајње сумњивом:

Пре свега, Батлер потврђује да је првобитни циљ српске војне операције, за коју је планирање отпочело 30. јуна 1995, било само сужавање заштићене зоне под заштитом УН на градску површину Сребренице. Друго, наређење да се уђе у град председник Караџић је издао тек 10. јула, што значи само један дан пре извршења, а то значи да је заузимање енклаве било импровизирана одлука донесена у светлу успешних дотадашњих резултата операције. Треће, док опсег операције наједанпут није био проширен 10. јула тако да је подразумевао заузимање целе енклаве, операција је у потпуности била вођена на нивоу Дринског корпуса, без да су у то били укључени Главни штаб и друге више командне структуре. Четврто, Батлер је изјавио да му „није познат“ иједан случај коришћења ватрених средстава од стране ВРС против цивила у Сребреници после 11. јула, датума када је енклава била заузета и када је операција била приведена крају. Пето, што се тиче депортације цивила из енклаве, по Батлеру „у документима нема доказа“ било каквог планирања у вези са тиме од пре 11. јула ујутро, када је одлука да се Сребреница заузме већ била донета. Шесто, Батлер прихвата да у редовима ВРС није било назнаке или очекивања да би заробљеници могли бити стрељани ни 12, па чак ни 13. јула. [\[1\]](#)

Колико су овај приказ тока и анализа догађаја уклопиви у тезу госпођице Јелачић да је политичко и војно руководство на српској страни поступало са намером истребљења заједнице босанских Муслимана у Сребреници, као такве? Ако је у Сребреници био геноцид, да ли је он био последица претходне намере или је то нешто што је извршиоцима накнадно пало на памет?

Батлерово сведочење директно противречи тврдњи госпођице Јелачић на с. 4, став (а), њеног писма Шведској телевизији да је „У процесима одржаним пред Трибуналом доказано ... ван сваке разборите сумње да је Сребреница била испланирана операција убијања, а не спонтана освета.“

[4] На с. 4, став (ц), њеног писма госпођица Јелачић доводи у питање изјаву да је „само око 2000 појединаца било стрељано у првих 48 сати након пада Сребренице“, и да је огроман број (око 5,000) настрадао као „војни циљ.“ Али зачудо она не наводи извор те изјаве. Особа која је приказана у документарцу „Сребреница: издани град“ како то говори јесте Џон Шиндлер, а у време релевантних догађаја положај који је заузимао био је веома важан. Он је 1995. био службеник највишег ранга Агенције за националну безбедност САД у Сарајеву. Г. Шиндлер је био на таквом положају да је морао знати то о чему говори. Његове процене завређују бар исто онолико пажње колико и пресуде Трибунала, с обзиром на осетљиве и поверљиве информације којима је у оквиру свога посла он располагао.

[5] Госпођица Јелачић је технички у праву када овако преноси суштину пресуде МКТБЈ у предмету Поповић и остали по следећем питању: „...претресно Веће је стало на становиште да је ван сваке разборите сумње најмање 5,336 појединаца било убијено у **стрељањима**

[подвлачење Нерме Јелачић] након пада Сребренице. Претресно веће је такође додало да доказна грађа која се пред њиме налазила није била свеобухватна. Нове гробнице се откривају и ексхумирају све до данас, тако да ће се број идентификованих појединаца повећати. Претресно веће сматра да би тај број могао достићи цифру од 7826.“
[Писмо Нерме Јелачић, с. 4, став (ц)]

Тачно је да је Веће у пресуди у предмету Поповић и остали то написало, али та констатација представља научну бесмислицу. Закључак да је „ван сваке разборите сумње“ најмање „5.336 појединаца било убијено у стрељањима“ у пресуди је везано за ДНК доказе који су током суђења били предочени. [Поповић и остали, Пресуда, пар. 624] ДНК технологија само може да посмртне остатке идентификује упаривањем са биолошким узорцима узетим од блиских сродника, и такође може да допринесе реасоцијацији раскомаданог тела исте особе. Међутим, ДНК не даје информацију било какве врсте о времену, месту и начину смрти, што су кључне чињенице које се морају доказати да би се некоме могла импутирати кривична одговорност за убиство. Веће у Поповићу једноставно претпоставља, пошто су те особе мртве, да су морале бити стрељане. Али пошто је у исто време и на истом простору постојао и један други значајан узрок масовне смртности – борбена дејства између колоне и ВРС – тако се нешто не може претпоставити аутоматски. Ово лажно приказивање чињеница, које је заједничко наведеној пресуди МКТБЈ и писму госпођице Јелачић, представља још један пример који дискредитује бахати захтев који госпођица Јелачић упућује Шведској државној телевизији да се пресудама МКТБЈ мора дати привилегован статус у свим јавним расправама о Сребреници.

Жал за цензуром или писмо једне "очајне" установе

Пише: Стефан Каргановић
среда, 30 новембар 2011 16:45

Захтеви које садржи писмо госпођице Јелачић, упућено у име Хашког трибунала уредници Шведске државне телевизије, представљају забрињавајући покушај једне судске установе да омета право медија да сами одлуче шта ће, а шта неће, приказивати у складу са сопственим виђењем чињеница и јавног интереса. То одражава очајничко настојање Хашког трибунала да искусним професионалцима наметне обавезу уважавања резултата својих монтираних процеса, и да истовремено застрашивањем обезбеди да многобројни докази мањкавости у тим пресудама буду сакривени од очију јавности и гурнути под тепих.

[1] У продужетку, Батлер каже да после погубљења од 14. јула он мисли да су официри и војници Зворничке бригаде морали схватити да ће заробљеници који су се налазили у њиховој зони одговорности бити стрељани, али та претпоставка још увек није доказ о постојању геноцидног плана пре напада на Сребреницу.